

VODIČ

**ZA IZVJEŠTAVANJE NEVLADINIH
ORGANIZACIJA
PREMA:**

**Komitetu za praćenje primjene Konvencije
o pravima osoba sa invaliditetom (UN)**

Komitetu za eliminaciju diskriminacije žena (UN)

Projekat finansira:

VODIČ

**ZA IZVJEŠTAVANJE NEVLADINIH ORGANIZACIJA
PREMA :**

*Komitetu za praćenje primjene Konvencije o pravima
osoba sa invaliditetom (UN)*

Komitetu za eliminaciju diskriminacije žena (UN)

Inicijativa i civilna akcija

SADRŽAJ:

I	Uvod i Zašto Vodič	1-3
II	Kako osigurati primjenu prava iz Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom?	4
	Komiteet za praćenje primjene Konvencije POI	4
	a) Provođenje i nadzor nad Konvencijom na nacionalnom nivou	5
	b) Nadzor nad provođenjem Konvencije na međunarodnom nivou	5
	c) Način rada UN Komiteta za nadzor Konvencije	7
III	Izvještavanje NVO prema Komitetu POI	10
	a) Značaj NVO izvještaja	11
	b) Dostavljanje i prezentacija izvještaja Komitetu	12
	c) Značaj izvještaja NVO na domaćem nivou	14
	d) Kako sačiniti izvještaj?	15
IV	Opcioni protokol uz Konvenciju POI	21
V	Kako osigurati primjenu prava iz Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama	23
	Komiteet za eliminaciju diskriminacije žena	23
	a) Nadzor nad provođenjem Ženske konvencije na međunarodnom nivou	25
	b) Način rada Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena	26
	c) Učešće NVO u radu Komiteta	28
VI	Opcioni protokol uz Žensku konvenciju	30

UVOD

Ljudska prava su prava koja pripadaju svim ljudskim bićima, bez obzira na rasu, pol, jezik, političko ili neko drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, imovinsko stanje, invalidnost, rođenje ili bilo koji drugi status. Svi imamo pravo na ostvarivanje naših ljudskih prava bez ikakve diskriminacije.

Sva ljudska prava su univerzalna – pripadaju svim ljudskim bićima u jednakoj mjeri, nedjeljiva, međusobno povezana, dakle zajednička za sve pojedince na osnovu toga što su ljudska bića.

Međunarodno pravo o ljudskim pravima obavezuje Vlade da se ponašaju na određeni način, ili da se uzdržavaju od određenih radnji, a sve u cilju promovisanja i zaštite ljudskih prava.

Međunarodni dokumenti kojima se štite ljudska prava ili kako se još nazivaju ugovori, odnosno Konvencije, su najznačajniji izvor međunarodnog prava o ljudskim pravima. Termin ugovor koristi se zbog toga što međunarodni dokument mora biti potpisan i ratifikovan od strane države kao ugovorne strane da bi proizvodio pravno dejstvo. Ključna karakteristika međunarodnih ugovora (dalje Konvencija) o ljudskim pravima sadržana je u tome što svojim odredbama utvrđuju i regulišu pravne obaveze između država i ljudi koji žive u toj državi, a koja su usmjerena na prava ljudi.

Osobe sa invaliditetom, a naročito žene sa invaliditetom spadaju u posebno ranjivu grupu stanovništva i zbog toga je obaveza zaštite ljudskih prava ovih osoba od izuzetnog značaja kako na domaćem tako i na međunarodnom nivou.

Žene sa invaliditetom su izložene tzv. duploj diskriminaciji: po osnovu spola i po osnovu invalidnosti. Veoma često nalaze se u neravnopravnom položaju, ne samo u odnosu na osobe bez invaliditeta nego i u odnosu na muškarce sa invaliditetom baš zbog svog spola, a da to često i ne prepoznaju.

Da bi se prava mogla adekvatno zaštititi potrebno ih je poznavati.

Ključni dokument kojim se štite prava osoba sa invaliditetom je **Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom (dalje Konvencija POI)** koja je usvojena 2006. godine, sa ciljem da osigura da se prava osoba sa invaliditetom priznaju i poštuju na jednakoj osnovi kao i prava drugih ljudi. Bosna i Hercegovina (dalje BH) je ratifikovala Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativni protokol uz Konvenciju u martu 2010. (bez rezervacija ili izjava). Konvencija ne uspostavlja neka nova ili posebna prava za osobe sa invaliditetom, nego je suština u tome da se osigura puno ostvarenje prava u praksi.

Najvažniji međunarodni dokument za zaštitu ženskih ljudskih prava je **Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama – (engl. skraćeno CEDAW)**, ili poznata i kao Međunarodna povelja prava žena, odnosno Ženska konvencija (dalje Ženska Konvencija). BH je ratifikovala Konvenciju 1993. godine, Konvencija je i dio aneksa uz Ustav BH, te puna implementacija odredbi predstavlja i ustavnu i međunarodnu obavezu državnih organa BH. Opcioni Protokol uz Konvenciju je ratifikovan od strane BH 2002. godine.

ZAŠTO VODIČ?

Konvencije su i poziv i obaveza za države koje su ih ratifikovale da djeluju na zakonodavnom i praktičnom nivou u cilju punog ispunjavanja obaveza koja proizilaze iz Konvencije. Šta to praktično znači? BH potpisivanjem i ratificiranjem Konvencije POI i Ženske Konvencije između ostalih dokumenata, obavezala se na usklađivanje domaćeg zakonodavstva ali i prakse sa standardima definiranim ovim dokumentima. Ovo je velika obaveza za državu, ali i za organizacije civilnog društva.

Konvencije kojima se štite ljudska prava, između ostalog, imaju snagu i značaj u onoj mjeri u kojoj se njima služe i NVOe koje se bave zaštitom ljudskih prava. Tako se praćenjem primjene Konvencije i stanja u oblasti ljudskih prava pojedinaca ili određene grupe, kao i izradom redovnih izvještaja o primjeni Konvencija u konkretnoj državi, vrši pritisak na državu da osigura punu zaštitu ljudskih prava i primjenu Konvencija.

Vodič će predstaviti:

- ❖ mehanizam praćenja Konvencija na međunarodnom i nacionalnom nivou kroz proces izrade i razmatranja državnog izvještaja i Izvještaja NVOa i
- ❖ značaj i način rada UN Komiteta za praćenje primjene konvencija u državama ugovornicama.

Cilj ovog vodiča je da ohrabri i pomogne organizacijama civilnog društva, aktivistima ljudskih prava, te naročito organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava osoba sa invaliditetom i pravima žena sa invaliditetom da aktivno učestvuju u procesu izvještavanja prema nadležnim UN Komitetima i tako doprinesu punoj primjeni ovih Konvencija.

II KAKO OSIGURATI PRIMJENU PRAVA IZ KONVENCIJE O PRAVIMA OSOBA SA INVALIDITETOM?

KOMITET ZA PRAĆENJE PRIMJENE POI KONVENCIJE

Da bi se osigurala primjena svih prava koja proizilaze iz Konvencije POI kao međunarodnog dokumenta, odredbama su utvrđeni domaći i međunarodni mehanizmi praćenja i nadgledanja. Ovo podrazumijeva uspostavljanje mehanizama na nacionalnom nivou unutar vlade, kao i uspostavljanja posebnog tijela na međunarodnom nivou u okviru UN sistema – **Komitet za praćenje primjene POI konvencije** (dalje POI komitet), sa specifično utvrđenim nadležnostima koja se odnose na praćenje provedbe Konvencije od strane država potpisnica.

Da bi se ovo osiguralo, Konvencija nalaže državama koje su je prihvatile obavezu da redovno, periodično, dostavljaju Državne Izvještaje o provođenju Konvencije, a koju onda na svojim redovnim sjednicama razmatra relevantni Komitet.

Konvencija obavezuje države da uključe i konsultuju osobe sa invaliditetom kroz organizacije koje ih predstavljaju kada razvijaju ili primjenjuju zakonodavstvo i politike na osnovu Konvencije, kao i u vezi sa drugim politikama koje utiči na život osoba sa invaliditetom.

a) Provođenje i nadzor nad provođenjem Konvencije POI na nacionalnom nivou

potrebno je uspostaviti tri mehanizma relevantna za primjenu i nadzor primjene Konvencije i to tako što će država:

- ❖ odrediti jedno ili više središnjih mjesta (*focal point*) u okviru vlade za pitanja provođenja Konvencije POI;
- ❖ na odgovarajući način razmotriti uspostavljanje ili određivanje mehanizama koordinacije unutar vlade u cilju lakše međusektorske saradnje i na različitim nivoima;
- ❖ uspostaviti ili odrediti okvir koji uključuje jedno ili više neovisnih mehanizama u cilju zaštite i nadzora provođenja Konvencije uzimajući u obzir funkcionisanje nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava (kao što su npr. Ombudsmani). Organizacije civilnog društva, a naročito organizacije koje se bave zaštitom osoba sa invaliditetom će biti uključene i potpuno sudjelovati u ovom procesu praćenja.¹

b) Nadzor nad provođenjem Konvencije POI na međunarodnom nivou

Obaveza podnošenja državnog izvještaja

Međunarodni dokumenti o ljudskim pravima i procedure praćenja njihovog ostvarivanja zapravo čine suštinu sistema međunarodnih ljudskih prava.

Svaka država potpisnica Konvencije obavezna je sačiniti i podnijeti sveobuhvatan izvještaj o svim mjerama poduzetim u cilju osiguranja obaveza koje proizilaze iz

Konvencije, kao i o napretku ostvarenom u tom pogledu. Ovaj izvještaj je potrebno dostaviti u roku od dvije godine nakon stupanja na snagu Konvencije za svaku pojedinu državu potpisnicu.

Nakon toga država je obavezna podnositi daljnje izvještaje najmanje svake četiri godine, te i dalje kad god to Komitet zatraži.

Nakon što je država relevantnom UN Komitetu podnijela sveobuhvatan prvi izvještaj u narednim izvještajima ne treba ponavljati ranije dostavljene informacije. Države mogu u izvještajima navesti sve bitne okolnosti i teškoće koje utiču na stupanj ispunjavanja odredaba Konvencije.

Države su dužne Izvještaj o primjeni Konvencije staviti na raspolaganje javnosti te pojednostaviti mogućnosti davanja prijedloga preporuka koje se odnose na izvještaj. Također, komitet će specijalizovanim agencijama, fondovima i programima proslijediti izvještaje država potpisnica.

Zašto su još važni izvještaji država?²

- ❖ Mehanizam koji doprinosi da Vlade kao i civilno društvo bolje razumiju ciljeve i prava koje podrazumijeva Konvencija;
- ❖ Doprinosi dizanju svijesti javnosti i Vlade o Konvenciji i pravima osoba sa invaliditetom u zemlji;
- ❖ Ekspertiza međunarodnih, neovisnih članova Komiteta pomaže državama da bolje implemenatiraju Konvenciju;
- ❖ Omogućava Vladi da koristi dobre primjere i iskustva drugih država, institucija ljudskih prava i civilnog društva za buduće aktivnosti koje se odnose na

poboljšanje zakonodavstva, politike i programa u cilju unaprijeđenja položaja osoba sa invaliditetom.

c) Način rada POI Komiteta

Osnovni zadatak ovog Komiteta je redovno periodično, analiziranje dostavljenih državnih izvještaja.

Raspored izvještavanja država pred POI Komitetom može se pronaći na web stranici U.N.OHCHR:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/futuresessions.aspx>

POI Komitet se sastaje dva puta godišnje, uglavnom u februaru i oktobru, u prostorijama U.N. u Ženevi i razmatra izvještaje država prema unaprijed utvrđenom rasporedu izvještavanja, a čini ga:

- ❖ 18 članova predstavnika različitih država vodeći računa o geografskoj izbalansiranosti³;
- ❖ Osobe visokog moralnog ugleda sa priznatom ekspertizom i iskustvom u oblasti ljudskih prava osoba sa invaliditetom;
- ❖ Izabrani od strane država na mandat od 4 godine, ali djeluju kao neovisni eksperti, a ne kao predstavnici države iz koje dolaze;
- ❖ Izbalansirana zastupljenost spolova kao i sudjelovanje eksperata sa invaliditetom.

Način rada Komiteta utvrđen je Poslovníkom o radu Komiteta, te uspostavljenim i prihvaćenim Metodama rada Komiteta.⁴

Tako je utvrđeno da se prije održavanja redovnih sjednica Komiteta, na kojima se razmatraju državni izvještaji formira posebna Radna grupa.

Radna grupa - sastoji se od 5 članova biranih između članova Komiteta na prijedlog predsjedavajućeg i u saradnji sa ostalim članovima.

Zadatak ove Radne grupe je da formuliše listu pitanja koja proizilaze iz dostavljenog državnog izvještaja i proslijedi ih dotičnoj državi na razmatranje. Komitet čak može zatražiti od države i dostavljanje dodatnog izvještaja ili dodatnih informacija u određenom roku.

Komiteta može imenovati jednog ili dva **Izvještača** za državu čiji je izvještaj na rasporedu za razmatranje. Zadatak ovog izvještača je da sačini listu pitanja za državu na temelju već dostavljenog državnog izvještaja na koju su predstavnici države dužni odgovoriti prije razmatranja izvještaja na redovnoj sjednici.

Kako se odvija redovna sjednica POI Komiteta - Komitet razmatra izvještaje država na javnim sjednicama. Ovo znači da mogu biti prisutni različiti zainteresovani akteri uključujući predstavnike organizacija osoba sa invaliditetom, te osobe sa invaliditetom i njihove porodice.

Sjednicom rukovodi predsjedavajući. Na sjedici aktivno učestvuju predstavnici države čiji se izvještaj razmatra i u uvodnom izlaganju predstavljaju osnovni sadržaj izvještaja, ali mogu iznijeti i sve najnovije promjene unutar države ili državnog mehanizma u oblasti na koju se Konvencija odnosi, a koje su se desile od momenta podnošenja izvještaja. Nakon toga vodi se konstruktivan dijalog sa delegacijom države. Slijede pitanja svih članova Komiteta na koje predstavnici državne delegacije odgovaraju.

Uglavnom, delegaciju države čini više osoba, a važno je da svi posjeduju potrebno znanje o stanju u oblasti ljudskih

prava osoba sa invaliditetom shodno obavezama koje proizilaze iz Konvencije za državu. Ovo je veoma bitno jer članovi Komiteta su eksperti i pitanja su veoma konkretna i od države se očekuje da pruži relevantne i jasne odgovore, stoga je važno da članovi delegacije budu osobe kompetentne da odogovore na sva pitanja koju članovi Komiteta mogu postaviti.

Konačno, kada se iscrpi kompletan set pitanja u vezi sa pravima koja proizilaze iz Konvencije, predstavnici države mogu podnijeti završnu izjavu. Ovim se redovna sjednica Komiteta zaključuje.

Izvještač koji je već ranije izabran od strane Komiteta za konkretnu državu a čiji je izvještaj na sjednici razmatran, će nakon održane redovne sjednice sačiniti nacrt Zaključnih komentara ili preporuka koje će biti razmatrane na sjednici Komiteta u kojoj učestvuju svi članovi. Nakon toga i u konačnoj formi utvrđeni Zaključni komentari bit će dostavljeni državi.

Zaključni komentari ili preporuke se sastoje od nekoliko dijelova:

- ❖ Uvod;
- ❖ Pozitivni aspekti u primjeni Konvencije;
- ❖ Problemi ili teškoće u primjeni konkretnih odredaba Konvencije;
- ❖ Ključne oblasti koje izazivaju posebnu zabrinutost i
- ❖ Sugestije i preporuke za unaprijeđenje primjene Konvencije.

Zaključni komentari se mogu pronaći na stranici Ureda Komesara za ljudska prava:

<http://www.ohchr.org/EN/Pages/WelcomePage.aspx>

III IZVJEŠTAVANJE NVO PREMA KOMITETU ZA PRAĆENJE PRIMJENE KONVENCIJE POI

Iako u Konvenciji nije na poseban način utvrđeno dostavljanje i razmatranje NVO izvještaja, Komitetu su veoma potrebne neovisne informacije o primjeni Konvencije koje ovi Izvještaji nude.

Generalno govoreći, podnošenje izvještaja Komitetu predstavlja proces koji može okupiti NVO, skrenuti pažnju međunarodnih tijela na domaća pitanja, ukazati na specifične probleme u ponašanju vlade i omogućiti ugroženima u zemlji da se njihov glas čuje na međunarodnom nivou.

NVO Izvještaj može se sačini u formi tzv. Izvještaja u sjeni ili Alternativnog izvještaja. Izvještaj u sjeni se objavljuje i nastaje kao odgovor na objavljeni državni izvještaj, a Alternativni izvještaj se dostavlja nadležnom Komitetu prije nego što je državni izvještaj sačinjen i objavljen i tako može poslužiti kao neka vrsta pritiska na državu da sačini Izvještaj.

Postupak izrade izvještaja može se promatrati i sastavnim dijelom implementacije ljudskih prava. Monitoring, solidarnost i koordinacija predstavljaju dio tog procesa.¹

Praksa praćenja primjene različitih međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima od strane nadležnih Komiteta je pokazala da nije rijedak slučaj da države nastoje predstaviti stanje u oblasti primjene Konvencija mnogo boljim nego što je to zaista u praksi.

¹ Scott Leckie, iz 'Priručnika za aktiviste, autora Jeff Kinga

Tako države u svojim Izvještajima, često ističu usklađenost zakona sa odredbama Konvencije, ili tek planirane programe ili aktivnosti, bez analiziranja ili navođenja stvarnih propusta u praktičnoj primjeni Konvencije. Stoga, NVO Izvještaji služe i kao „drugo mišljenje“ u cilju što objektivnijeg sagledavanja stanja u državi čiji se Izvještaj razmatra.

Postoje tri osnovne funkcije izvještavanja o ljudskim pravima²:

- ❖ Da se pojasne i razrade odgovarajući standardi;
- ❖ Da se procijeni mjera u kojoj Države potpisnice poštuju svoje obaveze;
- ❖ Da se poduzmu korektivne ili preventivne aktivnosti kojima će se osigurati poštivanje (što uključuje i davanje preporuka i evidentiranje zabrinutosti vezano za određene politike ili prakse).

Priprema NVO Izvještaja zahtijeva između ostalog, vrijeme za prikupljanje potrebnih podataka i analizu, stručno znanje, kao i određena sredstva za prevod i štampu. Izvještaji, međutim, snažno doprinose tome da se prava predviđena Konvencijom zaista ostvare i u praksi i zbog toga su veoma važan instrument za poboljšanje zaštite ljudskih prava u svakoj zemlji.

a) Značaj NVO izvještaja za Komitet

Komitet snažno nastoji ohrabriti NVOe da se uključe aktivno u izradu Izvještaja. Ovo se vidi iz usvojenih dokumenata o načinu rada Komiteta kao što je Poslovnik o radu i Metode rada Komiteta.⁵ Ovim dokumentima se

² Mathew Craven, ICESCR: A perspective on its development (Oxford University Press, 1995)

jasno utvrđuje način učešća i prezentacija NVO izvještaja u okviru procesa analize primjene Konvencije u određenoj državi.

Tako Poslovnik o radu Komiteta predviđa mogućnost pozivanja NVOa da daju pismenu ili usmenu izjavu i pruže potrebne informacije ili dokumenta koja su važna za rad Komiteta kada djeluju u okviru svoje nadležnosti ispitivanja primjene Konvencije.⁶

Nevladine organizacije osoba sa invaliditetom su veoma aktivne u praćenju javnih politika i zakonodavstva, a posjeduju i relevantne podatke o problemima sa kojima se ove osobe suočavaju u svakodnevnom životu.

Upravo zbog toga Komitet ističe važnost učešća ovih organizacija prilikom izrade državnih izvještaja, te pozivaju države da obezbijede odgovarajuće uslove za aktivno učešće osoba sa invaliditetom u ovom procesu.

Međutim, dešava se da država formalno pozove NVOe da uzmu učešće u izradi državnog izvještaja a da zapravo ne prihvata ili prihvata samo djelimično analize i primjedbe NVOa. Često je i to jedan od razloga zbog kojih se NVOe odluču za izradu tzv Izvještaja u sjeni, odnosno Alternativnog izvještaja.

U dokumentu koji reguliše Metod rada Komiteta posebnim poglavljem utvrđuje se način učešća civilnog društva, u procesu izvještavanja primjene Konvencije u svakoj zemlji potpisnici, što uključuje i nevladine organizacije u rad Komiteta u procesu nadgledanja primjene Konvencije.⁷

b) Dostavljanje i prezentacija Izvještaja NVO Komitetu

Komitet podržava podnošenje pismenih Izvještaja kao i drugih dokumenata NVOa, posebno međunarodnih,

regionalnih i lokalnih organizacije osoba sa invaliditetom. Ovi izvještaji omogućavaju članovima Komiteta da bolje razumiju probleme koji utiču na primjenu Konvencije u dotičnoj državi.

Slične informacije mogu biti dostavljene i od strane koalicije NVOa, a Komitet traži da se takve informacije dostave najmanje dva mjeseca prije održavanja relevantne sjednice.

Izvještaji NVOa trebaju uzeti u obzir spolne, starosne i sve druge uslove koji utiču na ranjivost osoba sa invaliditetom i biti relevantni za pitanja koja Komitet istražuje. Također, Izvještaji trebaju obuhvatiti ravnopravno sve različite oblike invaliditeta.

Na osnovu podnesenih pismenih Izvještaja Komitet će pozvati relevantne NVOe da učestvuju na njegovima sastancima, te na taj način stvoriti priliku za dijalog o primjeni Konvencije u dotičnoj zemlji.

NVO može učestvovati i na javnom sastanku Komiteta na kojem se razmatra državni izvještaj. Zahtjev za učešće na ovom sastanku mora se podnijeti na vrijeme nadležnom sekretarijatu.⁸

Treba imati na umu da je službeni jezik koji se koristi u radu Komiteta i u komunikaciji sa članovima Komiteta engleski. Ovo je važno zato što pri izboru osobe koja će predstavljati NVO izvještaj pred Komitetom treba izabrati osobu koja govori engleski jezik.

Usmena prezentacija - Komitet predviđa mogućnost i da predstavnik/ca NVOa koji su podnijeli pismeni Izvještaj imaju usmenu prezentaciju pred Komitetom.

U tom slučaju usmena prezentacija treba biti formulisana na jednak način kao i pismena, odnosno treba da:

- ❖ tretira isključivo prava koja proizilaze iz Konvencije;
- ❖ bude usmjerena na pitanja koja Komitet u konkretnom slučaju razmatra;
- ❖ uzme u obzir spolne, starosne i druge uslove koji utiču na ranjivost osoba sa invaliditetom;
- ❖ preporuči potrebne konkretne promjene u zakonodavnom i praktičnom dijelu u cilju unaprijeđenja primjene Konvencije.

Izlaganje treba biti kratko, jasno i vrlo konkretno formulisano – maksimalno 5 minuta !

Iznesite problem – povežite sa konkretnim članom konvencije - dajte preporuku !

c) Značaj izvještaja NVO na domaćem nivou

NVO izvještaj ima dvojaku ulogu: namijenjen je za međunarodni auditorij i zagovaranje na međunarodnom nivou, ali izuzetno je korisno sredstvo za zagovaranje i na domaćem nivou. Pod zagovaranjem na međunarodnom nivou se podrazumijeva podnošenje i razmatranje izvještaja pred UN Komitetom o čemu je već bilo riječi.

Međutim, značaj Izvještaja je veliki i na domaćem nivou, jer se može koristiti za:

- ❖ Analizu i pregled zakonodavnog okvira, kao i stanja u praksi u oblasti koje tretira relevantna Konvencija;
- ❖ Redovno praćenje rada Vlade u ispunjavanju obaveza iz Konvencije;

- ❖ Edukaciju vladinih službenika, zvaničnika, ali i javnosti uopće o standardima ljudskih prava koja proizilaze iz Konvencije i obavezama države;
- ❖ Edukaciju medija;
- ❖ Kreiranje pritiska na Vladu da sačini Izvještaj shodno obavezama iz Konvencije;
- ❖ Izgradnju i(ili)jačanje šire podrške organizacija civilnog društva na nacionalnom i međunarodnom nivou;
- ❖ Podizanje svijesti i senzibiliziranje javnosti o pravima osoba sa invaliditetom;
- ❖ Jačanje kapaciteta NVOa koji se bave zaštitom ljudskih prava osoba sa invaliditetom.

d) Kako sačiniti NVO izvještaj o pravima osoba sa invaliditetom?

Kratki savjeti i upute

Ne postoji neki propisani ili formalno utvrđeni protokol za izradu Izvještaja u sjeni ili Alternativnog izvještaja općenito, kojeg bi se NVOe morale pridržavati, međutim dugogodišnja praksa je pokazala da postoje određeni standardi kojima se sve NVOe rukovode prilikom izrade Izvještaja.

Prije nego što započnete rad na izvještaju:

- ❖ Uvijek pročitajte državni izvještaj kao i preporuke koje su dostavljene od Komiteta ukoliko je ranije razmatran državni izvještaj;
- ❖ Izvještaj dostavite najmanje 2 mjeseca prije zakazane sjednice Komiteta na kojem se razmatra državni izvještaj kako biste ostavili dovoljno

vremena članovima Komiteta da se upoznaju sa podacima iz NVO izvještaja!

Glas osoba sa invaliditetom mora se čuti !

Pri izradi izvještaja u dijelu koji se odnosi na prikaz individualnih primjera ili svjedočenja mora se osigurati da žene i djevojčice, muškarci i dječaci sa svim različitim oblicima invaliditeta uključujući inetelektualni, fizički, mentalni ili neki drugi, koji su različitog socio-ekonomskog i etničkog porijekla, različitog životnog doba, iz urbanih i ruralnih sredina, siromašni i osobe u institucijama imaju jednaku mogućnost da učestvuju u ovom procesu.

U postupku monitoringa ljudskih prava osoba sa invaliditetom, prepoznat je efikasan sistem koji obuhvata tri ključne oblasti, a koji se može primijeniti i prilikom izrade NVO Izvještaja, a to je⁹: **Monitoring sistema** – šta Vlada jeste ili nije učinila u primjeni Konvencije kroz zakone i praksu:

- ❖ Prikupljanje i analiza zakonodavstva, Ustava, nacionalnih politika, planova i programa koji se odnose na prava osoba sa invaliditetom, uključujući i budžetske alokacije za ispunjavanje implementacije zakona ili utvrđenih planova i programa;
- ❖ Prikupljanje i analiza statističkih podata;
- ❖ Prikupljanje i analiza sudskih slučajeva koji se vode po osnovu diskriminacije osoba sa invaliditetom.

Monitoring pojedinačnih primjera/iskustava osoba sa invaliditetom – na najbolji mogući način dokumentuju stupanj kršenja prava i ukazuju na nedostatke u zakonima

ili praksi, doprinose podizanju svijesti javnosti i omogućuju da se glas osoba sa invaliditetom čuje na domaćem i međunarodnom nivou:

- ❖ mišljenja i iskustva osoba sa invaliditetom trebala bi zauzimati ključno mjesto u izvještaju uvažavajući činjenicu da ove osobe najbolje poznaju situaciju u praksi;
- ❖ svjedočenja kršenja prava osoba sa invaliditetom morala bi uključiti osobe različitog spola, doba, bez obzira na ekonomski ili socijalni status i mjesto života, i posebno sa svim različitim oblicima invaliditeta i obuhvatajući sve aspekte društva;
- ❖ izvještaji NVOa osoba sa invaliditetom, ili drugih institucija (npr Ombudsmani, akademija), a koji se bave pitanjima statusa i ljudskih prava osoba sa invaliditetom.

NE ZABORAVITE !

Osnovni cilj monitoringa su prava osoba sa invaliditetom, ne invalidnost!

Monitoring medija – mediji imaju jak uticaj na percepciju javnosti o pitanjima ljudskih prava osoba sa invaliditetom, doprinose senzibiliziranju i rušenju stereotipa o osobama sa invaliditetom u javnosti te je stoga važno da dio analiziranih dokumenata čine:

- ❖ novinski članci,
- ❖ izjave zvaničnika ili građana.

Ko može sačiniti izvještaj ?

Izvještaj može sačiniti jedna, kao i koalicija NVOa koje se bave zaštitom ljudskih prava osoba sa invaliditetom ili generalno zaštitom ljudskih prava. Uvijek je bolje ukoliko

u procesu izrade izvještaja učestvuje više organizacija između ostalog i zbog toga jer to:

- ❖ Doprinosi legitimitetu izvještaja, (nekad je snaga i u broju);
- ❖ Omogućava pristup većem broju osoba sa invaliditetom čija svjedočenja su važan dio izvještaja;
- ❖ Pruža širu ekspertizu jer uključuje veći broj osoba sa specifičnim znanjem o problemu;
- ❖ Dopire do većeg broja građana generalno;
- ❖ Efektivnije i atraktivnije je za medijsku prezentaciju;
- ❖ Omogućava pristup i obradu većeg broja potrebnih podataka.

To svakako može biti ad-hoc koalicija kreirana upravo u cilju izrade Izvještaja. U tu svrhu predstavnici različitih organizacija mogu dogovoriti metodologiju rada, vremenski okvir kao i podjelu aktivnosti uvažavajući specifična znanja ili informacije koje pojedine organizacije posjeduju.

Koalicija može dogovoriti i nastavak saradnje kroz različite aktivnosti, a naročito u provođenju zagovaračkih kampanja na domaćem nivou usmjerenu prema predstavnicima vlasti, ili javnosti uopće. Članovi Koalicije uvijek mogu koristiti izvještaj i u provođenju specifičnih aktivnosti u okviru djelovanja svojih organizacija. Na ovaj način jača se i mreža NVOa koje se bave pravima osoba sa invaliditetom kako između sebe tako i u okviru civilnog društva uopće.

Kako organizovati i formatirati izvještaj ?

Mada nema nekih formalnih pravila za format izvještaja, dugogodišnje iskustvo NVOa u izvještavanju o primjeni Ženske konvencije, kao i drugih međunarodnih

dokumenata je pokazalo da se dobro pridržavati određenih pravila prilikom izrade izvještaja ukoliko želimo da bude djelotvoran i efikasan.

Članovi/ce Komiteta veoma često nisu upoznati sa društveno – političkom situacijom u zemlji čiji se Izvještaj razmatra, a njihovo vrijeme je prilično ograničeno. Tako da je veoma važno da Izvještaj ima jasnu strukturu koja olakšava čitanje članovima/cama Komiteta i omogućava jasan uvid u ključne probleme u primjeni Konvencije. Generalno govoreći izvještaj bi trebao sadržavati slijedeće dijelove:

- ❖ Naslovna stranica sa naslovom, naziv autora i datum izdavanja izvještaja;
- ❖ Sažetak;
- ❖ Sadržaj;
- ❖ Uvod – navesti kratko informacije o procesu izrade izvještaja;
- ❖ Kontekst - društveno politička situacija, osnovni podaci o zemlji;
- ❖ Analiza problema referišući se na i organizovano prema članovima Konvencije, primjeri kršenja prava sa izjavama žrtava ukoliko imate, konkretne preporuke za djelovanje;
- ❖ Aneksi (ako je neophodno, eventualno kratko reference o NVO koje su učestvovali u izradi Izvještaja, i sl.).

VAŽNO!

Odredite nekoliko (3-5) ključnih prioriteta za izvještavanje i fokusirajte se isključivo na te oblasti!

Ukratko iznesite kontekst i pružite osnovne podatke o državi!

Iznesite podatke i analizirajte problem referirajući se na članove Konvencije, a ne oblasti kršenja prava – organizujte izvještaj prema članovima Konvencije!

Opišite problem, navedite dokaze kršenja prava i dajte specifične i konkretne preporuke za promjenu stanja!

Navedite ko je u Vladi odgovoran za provođenje konkretne preporuke!

Ograničite broj strana Izvještaja – maksimalno 30 stranica jer članovi/ce Komiteta naprosto nemaju vremena da čitaju preopširne dokumente!

Napravite 'Sažetak' na 2-3 stranice, izuzetno važan dio za adresiranje ključnih problema i privlačenje pažnje!

Ukoliko Vi budete konkretni i jasni u izvještaju i pitanja predstavnicima države će vrlo vjerovatno biti takva!

Uvijek navedite imena svih organizacija koje su učestvovala u izradi izvještaja i (ili) imena pojedinačnih osoba koja su doprinijela izradi izvještaja!

Navedite ukoliko ste učestvovali u izradi državnog izvještaja i u kojem kapacitetu – zašto ste pristupili izradi NVO izvještaja!

Izvještaj prevedite na engleski jezik i dostavite najmanje 2 mjeseca prije zakazivanja sjednice Komiteta!

IV OPCIONI PROTOKOL UZ KONVENCIJU POI

Predstavke pojedinaca ili grupa

Bosna i Hercegovina je ratifikovala Opcioni Protokol uz Konvenciju o pravima osoba sa invaliditetom, u martu 2010. godine.¹⁰

Ovim Protokolom država prihvata nadležnost Komiteta za prava osoba sa invaliditetom (POI Komitet) u postupanju po Opcionom protokolu. Ovo znači da POI komitet vodi postupak po individualnim predstavkama o kršenjima odredbi konvencije, te da može voditi istrage u konkretnim državama u slučajevima saznanja o teškim ili sistemskim kršenjima ljudskih prava.

Uslovi za podnošenje predstavke:

- ❖ Pojedinci ili skupine mogu podnijeti predstavku samo ako je povrijeđeno pravo zajamčeno Konvencijom, a podnosilac mora biti naveden (anonimne predstavke se ne prihvataju);
- ❖ Moraju biti iscrpljeni svi mogući domaći pravni lijekovi, koji se ostvaruju kroz nacionalne mehanizme, osim ukoliko je očigledno da je postupak bezrazložno dug ili neće imati efekta;
- ❖ Predstavke trebaju na odgovarajući način biti potkrijepljene potrebnim dokazima;
- ❖ Potrebno je da je do kršenja prava došlo nakon što je Fakultativni protokol stupio na snagu u određenoj državi članici.

Razmatranje predstavke:

Nakon što primi predstavku Komitet poziva državu da u periodu od 6 mjeseci dostavi pismeno objašnjenje ili izjavu

u kojoj obrazlaže svoj položaj te navede pravne lijekove koje je poduzela. Komitet na zatvorenoj sjednici razmatra predstavke i upućuje prijedloge i preporuke, ukoliko ih ima dotičnoj državi i podnositelju predstavke.

U slučaju da Komitet primi pouzdane informacije da država ozbiljno i sistemski krši prava iz Konvencije, pozvaće državu da sarađuje u razmatranju te informacije te dostaviti svoja zapažanja u vezi sa tim.

U ovisnosti od zapažanja koja u vezi sa konkretnim slučajem država dostavi, Komitet može:

- ❖ imenovati jednog ili više svojih članova da provedu istragu koja može zahtijevati i posjet državi koja je u pitanju, te o tome sačine izvještaj;
- ❖ obavijestiti dotičnu državu o svojim nalazima, komentarima i preporukama;
- ❖ od države stranke tada se zahtijeva da, u roku od šest mjeseci, podnese svoja zapažanja ili primjedbe Komitetu.

Kompletan proces istrage vrši se povjerljivo a tražit će se saradnja države u svim fazama postupka.

Bosna i Hercegovina je sačinila Izvještaj o provođenju konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom 2012.godine. U uvodu je navedeno da su u izradi izvještaja učestvovalе NVOe. Datum razmatranja još uvijek nije utvrđen. Izvještaj se može pogledati na web stranici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BH:

<http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/IZVJESTAJ%20%20PROVODJENJU%20KONVENCIJE%20UN%20%20PRAVIMA%20OSOBA%20S%20INVALIDITETOM.pdf>

V KAKO OSIGURATI PRIMJENU PRAVA IZ KONVENCIJE O ELIMINACIJI SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE NAD ŽENAMA

KOMITET ZA ELIMINACIJU DISKRIMINACIJE ŽENA

Generalna skupština UN je nakon decenije međunarodnih napora i priprema, a u cilju zaštite ljudskih prava žena širom svijeta, usvojila Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama (dalje Ženska konvencija) davne 1979 godine, koja je kao međunarodno obavezujući ugovor stupila na snagu 1981. godine. Opcioni protokol uz Žensku konvenciju, Generalna skupština je usvojila 1999.godine

U preambuli Konvencije se navodi da „i dalje postoji raširena diskriminacija žena“ te je osnovni cilj Konvencije da se svim ženama prizna *de iure* i osigura *de facto* u potpunosti uživanje svih ljudskih prava. Ovo se može postići samo ukidanjem svih oblika diskriminacije žena u svim oblastima života.

BH je ratifikovala Konvenciju 1993. godine, Konvencija je i dio aneksa uz Ustav BH, te puna implementacija odredbi predstavlja i ustavnu i međunarodnu obavezu državnih organa BH. Opcioni Protokol uz Konvenciju je ratifikovan od strane BH 2002. godine.

Ženska konvencija se sastoji pored preambule još od trideset operativnih članaka od kojih se šesnaest odnosi na diskriminaciju i prava žena u određenom području, raspoređena u četiri dijela Konvencije. Peti dio Konvencije sadrži odredbe o izboru članova/ica i o radu Komiteta, te završne odredbe o ratifikaciji, rezervama i stupanju na

snagu. Svih šesnaest supstantivnih članaka Konvencije treba promatrati kao cjelinu u kojoj se prava i obveze iz jednog članka često moraju povezati s predmetom i svrhom nekog drugog članka, a njihov obuhvat se ne tumači samo pravnom interpretacijom tog članka već i kroz njegovu interpretaciju od Komiteta sadržanu u Zaključnim preporukama za države stranke.¹¹

Konvencija se zasniva na principu: ravnopravnosti (spolova), zabrane diskriminacije i obaveza države da poštuje, štiti i ispuni obaveze koje su utvrđene.

„Ravnopravnost spolova“ (gender equality) je ključni termin koji se koristi za tumačenje u primjeni Ženske konvencije. CEDAW Komitet koji nadgleda primjenu Ženske konvencije, poziva države da pri izradi izvještaja koriste pristup – ravnopravnost spolova radije nego jednakost spolova (gender equity). Termin jednakosti se spominje samo u preambuli Ženske konvencije, a cijeli kontekst i smisao konvencije veoma jasno zahtijeva dostizanje ravnopravnosti spolova.¹²

Ravnopravnost spolova zahtijeva ravnopravan pristup svim osobama bez obzira na spol, ženama i muškarcima svim dobrima, mogućnostima, izvorima i dostignućima. Ključni sadržaj ravnopravnosti spolova podrazumijeva osnaživanje žena u cilju uspostavljanja balansa moći. Žene trebaju slobodno i samostalno kreirati i donositi sve odluke u svom životu, kao i učestvovati u svim oblastima života. Ovo znači da pristup mogućnostima i donošenje svih životnih odluka nikako ne smije biti uvjetovano razlikama u spolu. Država je obavezna osigurati ravnopravnost spolova kroz zakone i praksu.

a) Nadzor nad provođenjem Ženske Konvencije na međunarodnom nivou

Obaveza podnošenja državnog izvještaja

U prvom dijelu Vodiča detaljno je objašnjen proces nadzora nad primjenom POI konvencije na domaćem i međunarodnom nivou i obaveza dostavljanja državnog izvještaja, te značaj i važnost izrade NVO izvještaja. Također, predstavljen je način rada POI komiteta, postupka i toka razmatranja državnog i NVO izvještaja. Može se reći da je i u slučaju nadzora nad provođenjem Ženske konvencije prisutan isti model.

To je i logično, jer je mandat i zadaća svih tijela UN koji su uspostavljeni u cilju praćenja primjene odredbi različitih Međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima u zemljama ugovornicama, generalno isti: praćenje napretka primjene konvencije i pomoć državi u cilju dostizanja pune primjene konvencije i ostvarenja ljudskih prava u konkretnoj državi.

Zbog toga će ovaj dio Vodiča ukratko dati pregled osnovnih elemenata ovog procesa.

Dakle, u cilju praćenja (nadzora) nad provođenjem Ženske konvencije utvrđena je obaveza država ugovornica podnošenja Izvještaja o „sudskim, upravnim ili drugim mjerama, koje su usvojile radi primjene odredbi ove Konvencije, te o napretku ostvarenom u tom pogledu radi razmatranja od strane CEDAW Komiteta“ (čl. 18). Izvještaj su obavezne podnijeti u roku od godinu dana od stupanja na snagu u dotičnoj državi, a nakon toga svake 4 godine, te nadalje kad to CEDAW Komitet zatraži.

U inicijalnom izvještaju država treba detaljno izložiti pravni i stvarni položaj žena, kao i koje se mjere poduzimaju u cilju pune primjene ove konvencije. Nakon toga, u periodičnim izvještajima, država se može

fokusirati samo na relevantne promjene ili mjere koje su poduzete u periodu od prethodnog izvještaja, a naročito u pogledu primjene preporuka (CEDAW) Komiteta.

Komitet preporučuje državi da uključi NVOe u rad na Izvještaju, te da svakako navede informacije o okolnostima i načinu učešća NVOa u ovom procesu.

b) Način rada Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW Komiteta)

Odredbama Ženske konvencije određuje se uspostavljanje međunarodnog nadzornog mehanizma - **Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena** (dalje CEDAW Komitet), koji razmatra državne izvještaje o primjeni Konvencije. U nadležnost Komiteta spada i postupanje po Opcionom Protokolu. Naime, nakon što se iscrpe sve procedure zaštite pred domaćim institucijama, Komitet prima i razmatra pojedinačne i grupne predstavke zbog kršenja odredbi Konvencije. Komitet razmatra i informacije dostavljene putem Izvještaja NVOa, različitih UN agencija i drugih organizacija koje prate ženska ljudska prava.

Raspored izvještavanja država pred Komitetom može se pronaći na web stranici:

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/sessions.htm>

CEDAW Komitet se sastaje redovno dva puta godišnje i razmatra izvještaje više država prema unaprijed utvrđenom rasporedu i redoslijedu izvještavanja. Čine ga 23 osobe visokog moralnog ugleda sa priznatom stručnošću iz oblasti konvencije, a način izbora i uslovi za obavljanje ove funkcije su jednaki kao i za članove Konvencije POI.

Dva ključna dokumenta regulišu način rada CEDAW Komiteta: Poslovnik o radu Komiteta¹³ i Metod rada Komiteta.¹⁴

Način rada CEDAW Komiteta predviđa da se odredi **Izvještač** za državu koja je na rasporedu za razmatranje i da se formira **Radna grupa** koja broji 5 članova sastavljenih od članova Komiteta koji se sastaju i obavljaju potrebne pripremne radnje za razmatranje izvještaja kroz dijalog sa predstavnicima državne delegacije na plenarnoj sjednici. Izvještač priprema listu pitanja za diskusiju na osnovu državnog izvještaja za pripremni sastanak Radne grupe, odnosno plenarne sjednice. Također, zadatak izvještača je i da na kraju cjelokupnog postupka sačini prijedlog zaključnih komentara odnosno preporuka koje se usvajaju na sjednici Komiteta i konačno upućuju državi.

Utvrđena lista pitanja se prije održavanja glavne sjednice dostavlja državi na odgovor u roku od 6 nedjelja. Nakon što država odgovori i lista pitanja i odgovori se distribuiraju svim članovima Komiteta prije plenarne sjednice na kojoj se izvještaj razmatra.

Plenarna sjednica CEDAW komiteta na kojem se razmatra državni izvještaj kroz dijalog sa predstavnicima državne delegacije odvija se na isti način kao i sjednica POI komiteta (pogledati prvi dio Vodiča koji obrazlaže rad POI komiteta).

Sjednica počinje uvodnim izlaganjem predstavnika države, nakon čega slijedi konstruktivni dijalog, pitanja svih članova komiteta te odgovora od strane državne delegacije. Bitno je istaći da članovi CEDAW komitet očekuju od predstavnika državne delegacije da na postavljena pitanja pruže kratke i vrlo konkretne odgovore. Važno je da delegaciju čini više članova,

predstavnik različitim institucija koji su upoznati sa situacijom u oblasti na koje se konvencija odnosi i koji mogu pružiti relevantne odgovore. Neke državne delegacije broje i do deset članova što je svakako previše, ali govori o tome koliko država želi osigurati što bolje i relevantnije odgovore članovima Komiteta o naporima i napretku koji čine u cilju primjene Ženske konvencije.

Zaključni komentari ili preporuke koje CEDAW komitet usvaja nakon razmatranja državnog izvještaja imaju istu formu kao i oni koje donosi POI Komitet (pogledati u prvom dijelu). Zaključni komentari ili preporuke koje ovi Komiteti donesu i upute državama na primjenu do slijedećeg periodičnog izvještavanja, ne posjeduju neki konkretan mehanizam prisile za primjenu, ali svaka država uvažava i nastoji u cjelosti ispuniti obaveze između ostalog i radi vlastitog međunarodnog ugleda.

c) Učešće NVOa u radu Komiteta

NVOe imaju veoma važnu ulogu u primjeni CEDAW konvencije kroz praćenje rada Vlade i zagovaranje za usklađivanje zakonodavstva i prakse sa odredbama konvencije. Izrada NVO izvještaja je od ključne važnosti za provođenje konvencije u svakoj zemlji, zbog čega Komiteti pozivaju i ohrabruju NVOe da aktivno učestvuju u tom procesu.

Često države u svojim izvještajima imaju tendenciju da probleme minimiziraju, što su Komiteti prepoznali i zbog čega su izvještaji NVOa tako važni. Zbog toga Cedaw Komitet poziva NVOe da sačine neovisni izvještaj bilo u formi Izvještaja u sjeni ili Alternativnog izvještaja kako bi bolje sagledali položaj žena u konkretnoj državi, ali i skrenuli pažnju domaće i međunarodne javnosti na probleme.

Prilikom izrade NVO izvještaja o primjeni Ženske konvencije potrebno je predstaviti i položaj žena sa invaliditetom, bez obzira na vrstu invalidnosti, dob, socijalni status, prebivalište, ili neku drugu karakteristiku. Ova analiza treba obuhvatiti sve oblasti života, jer su žene sa invaliditetom veoma često „nevidljive“ u drušvu i izložene višestrukoj diskriminaciji. Zbog nekog od oblika invalidnosti diskriminacija po osnovu spola često se i ne prepoznaje i ženske NVOe Izvještajima u sjeni će doprinijeti poboljšanju položaja i ovih žena.

Naravno, NVOe mogu učestvovati u procesu izrade državnog izvještaja, međutim, dešava se da svi stavovi i zaključci NVOa ne budu u konačnici uključeni u državni izvještaj. To je razlog zbog kojeg NVOi pristupe izradi svog Izvještaja. Forma i način pripreme izvještaja NVOa kada je u pitanju CEDAW konvencija u potpunosti je jednaka kao i kada se priprema NVO izvještaj o primjeni POI konvencije (pogledati prvi dio Vodiča).

CEDAW Komitet također predviđa mogućnost usmene prezentacije izvještaja od strane predstavnika NVOa. Važno je da za to predstavnici NVOa koji su učestvovali u izradi NVO izvještaja budu pripremljeni sa kratkom pismenom izjavom. (pogledati dio Usmena prezentacija NVOa pred POI komitetom u prvom dijelu Vodiča).

Mnogi članovi CEDAW komiteta su veoma otvoreni i spremni za direktnu komunikaciju sa predstavnicima NVOa prije ili nakon sjednice Komiteta o pitanjima koja su od posebne važnosti za NVOe.

BUDITE SPREMNI: za direktni razgovor sa članovima/cama Komiteta - pripremite nekoliko najvažnijih oblasti zabrinutosti na jednom listu papira koje ćete im predati!

VI OPCIONI PROTOKOL UZ ŽENSKU KONVENCIJU

Opcioni protokol uz Žensku konvenciju je međunarodnopravni instrument koji jača nadzorne mehanizme ženske Konvencije, a u njegovoj preambuli se navodi odlučnost država stranaka: "da ženama osiguraju potpuno i jednako ostvarenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda, te da poduzmu djelotvorne mjere kako bi spriječile povredu tih prava i sloboda".¹⁵

Opcioni protokol obavezuje države da upoznaju širu javnost o odredbama i preporukama CEDAW komiteta u vezi sa postupanjem po Protokolu, naročito kada se odnose na državu ugovornicu.

Tako se nadzor nad zaštitom prava iz Ženske konvencije odvija putem dostavljanja individualnih predstavki i istražnim postupanjem u slučajevima teških ili sistemskih kršenja ljudskih prava.

Tijelo nadležno za postupanje po Opcionom protokolu je CEDAW Komitet.

Način rada ovog komiteta u provođenju protokola gotovo u potpunosti je isti kao i način rada POI komiteta. Tako, uslovi za podnošenje individualnih predstavki su jednaki kao i u slučaju podnošenja predstavke po POI Opcionom protokolu. Prema pravilniku o radu CEDAW komiteta za postupanje po Opcionom protokolu predviđeno je formiranje Radne grupe za postupanje po predstavkama koja se sastoji od 5 članova komiteta i koja predlaže CEDAW komitetu odluku po predstavci. Postupanje CEDAW komiteta u slučaju razmatranja prihvaćene predstavke je isti kao i postupanje POI komiteta. U slučaju provođenja istrage u konkretnoj državi zbog informacija o

sistemsom i teškom kršenju ljudskih prava, CEDAW komitet djeluje na isti način kao I POI komitet.

BH je na rasporedu za razmatranje IV i V Državnog izvještaja, zakazana za juli 2013 godine. Koalicija NVOa je sačinile Alternativni izvještaj koji je dostavljen CEDAW komitetu također na razmatranje.

Državni izvještaj se može pogledati na web stranici Agencije za ravnopravnost spolova BH:

<http://www.arsbih.gov.ba/bhs/publikacije/izvjestaji>

Izvještaj koalicije NVOa može se pronaći na web stranici NVOe Prava za sve:

<http://www.rightsforall.ba/publikacije-bs.html>

¹Član 33 Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom

² <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=228>

³ <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/Membership.aspx>

⁴ <http://www.ohchr.org/EN/NewYork/Pages/News.aspx>

⁵ <http://www.ohchr.org/en/hrbodies/crpd/pages/crpdindex.aspx>

⁶ Rules of Procedure of the Committee on the rights of persons with disability

⁷ <http://www.ohchr.org/en/hrbodies/crpd/pages/crpdindex.aspx>

⁸ <http://www.ohchr.org/en/hrbodies/crpd/pages/crpdindex.aspx>

⁹ <http://drpi.research.yorku.ca/disabilityRightsMonitoring>

¹⁰ http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-15-a&chapter=4&lang=en

¹¹ Kratak vodič kroz CEDAW, uredila Dubravka Šimonović

¹² http://www.iwraw-ap.org/publications/doc/OPS14_Web.pdf

¹³ <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/rules.htm>

¹⁴ <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/workingmethods.htm>

¹⁵ Kratak vodič kroz CEDAW, uredila Dubravka Šimonović

Inicijativa i civilna akcija

ICVA Sarajevo
Radićeva 1/II
Telefon: 033 210 201
Faks: 033 668 297
E-mail: icva@bih.net.ba

Web: www.icva-bh.org

**OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS**

PRAVA ZA SVE
učinimo ljudska prava stvarnim

M. Mustafe Bašeskije 12/II
Telefon/Faks: 033 203 070
E-mail: rights_for_all@open.net.ba

Web: rightsforall.ba